

דף קס"ג

שתי שיטין ואוירן או בלא אוירן הגמרא הסתפקה, האם שטר נפסל כשיש ריוח כשיעור כתיבת שתי שורות עם האויר החלק שביניהן ולא בפחות. או שהשטר נפסל אפילו כשיש ריוח כשיעור כתיבת שתי שורות בלא האויר חלק שביניהן. רב נחמן בר יצחק אמר שמסתבר לומר שהשיטות שאמרו הן ואוירן, שאם הן ולא אוירן, למה ראויה שיטה אחת והלא אם יזייף הוא צריך לכתוב אותיות דקות יותר משאר אותיות השטר כדי לתת מקום חלק בין שיטה לשיטה והזיוף ניכר. ואם גם עתה יכתוב כתיבה גסה הזיוף ניכר כשאינן חלק בין השורות כשאר השורות שבשטר. ומכאן ראייה ששתי השיטות שאמרו הן ואוירן.

רבי שבתי אמר משמו של חזקיה ששני השיטים שאמרו הם בשיעור כתב ידי עדים שהוא יותר מכדי כתב ידי סופר. מפני שכל המזייף, לא הולך לסופר כדי שיזייף עבורו אלא הוא עושה זאת בצינעה בתוך ביתו ואינו יודע לכתוב בכתיבה דקה כמו הסופר.

א"ר ב"א כגון לך לך זה ע"ג זה ומביאה הגמרא שלש דעות כיצד משערים את שתי השורות בכתב ידי עדים. 1. רב יצחק בן אלעזר

אמר, צריך אויר בין שיטה לשיטה מלבד עובי הכתיבה שאם יהיו שתי המילים לך בשתי השורות בעליונה ובתחתונה צריך שלא יגע גובה הלמ"ד של לך התחתון בך' של לך העליון, וצריכים שני שיטים וארבעה אוירים¹⁷⁴. 2. רב חייא בר אמי משמו של עולא אמר, כגון למ"ד מלמעלה וכ"ף מלמטה. ומכאן שסבר שכדי לפסול צריכים שיור של שני שיטים ושלושה אוירים. 3. רבי אבהו אמר, כגון ברוך בן לוי בשיטה אחת, שני אוירים אחד למעלה בשביל הלמ"ד של לוי ואחד למטה בשביל הכ"ף של ברוך. ומכאן שסבר שכדי לפסול צריכים שיור של שיטה אחת ושני אוירים.

רב א' רק כשהרחיק בין העדים לכתב ולא בין עדים לאשרתא אפ' טובא כשר ויטייט כשהרחיק בין העדים לכתב, אבל כשהרחיק

בין העדים לבין 'אשרתא', קיום השטר אפילו הרחיק יותר משני שיטין כשר¹⁷⁵. שואלת הגמרא, אם כשיש ריוח בין עדים לכתב השטר פסול שמא יזייף ויכתב מה שירצה ויחתים עדים, גם כשיש ריוח בין העדים לקיום הוא יכול לזייף ולכתוב מה שירצה ויחתים עדים? עונה הגמרא שיטייט אותו, ילכלכו בדיו ולא יוכל לכתוב

174 ולך לך זה על גב זה לאו דוקא שתהא למ"ד כנגד למ"ד וכ' כנגד כ' אלא שזה למעלה בעליונה וזה למטה בתחתונה. רשב"ם ותוס'.

175 כמו שאו' לקמן במטשטשו בדיו וסתם ב"ד לא חותמים על טיוטא אלא על עיקרו של שטר. רשב"ם.

בו זיוף, אבל אם בא לפנינו הנפק ויש בו שני שיטים חלק הוא פסול מפני שלא נעשה כתיקון חכמים¹⁷⁶.

וב"ד לא יחתמו על הטיוט
ושואלת הגמרא שגם כשיש ריוח בין העדים לשטר
הוא יטייט? עונה הגמרא, 'יאמרו שהעדים מעידים
על הטיוט. שואלת הגמרא, מדוע בין העדים לקיום לא חוששים שבית דין יחתמו
על הטיוט? אומרת הגמרא שבית דין הם בקיאים ואין דרכם לחתום על טיוט, אבל
עדים הכל מצויים לחתום ואפילו עמי הארץ ויבואו לחתום על הטיוט.

נחוש שיגזו את העליון וימחוק את
העליון לגמרי וימחוק את הטיוט ויכתב את הלוואתו
ועדים מזוייפים על המחק. שהרי רב אמר ששטר שבא הוא ועדיו על המחק כשר¹⁷⁷
¹⁷⁸, כיון שמכירים את חתימות העדים. ובאשרתא אפילו שאין מכירים את חתימת
העדים שעל המחק נסמוך על הקיום שאחריו ויוכל למחוק את הטיוט ולזייף עדים.
לרב טביומי כה"ג אין מקיימים מן
האשרתא אלא מן העדים שבו
לומר שרב סובר שהוא פסול. אבל מה נאמר לרב טביומי ששנה זאת משם רב?
עונה הגמרא, רב סבר שבכל שטר שיש בו הנפק והוא ועדיו על המחק לא סומכים
על הקיום, וחתימתם לא תתקיים אלא בהכרת חתימת ידי עדים הכתובים על
המחק. ואם הרחיק את הקיום שני שיטים מן העדים וטייטו כשר, וסומכים על
הקיום¹⁷⁹.

ור' יוחנן א' ל"ש אלא בין עדים לכתב אבל
בין העדים לאשרתא אפ' שיטה א' פסול
אלא כשהרחיק בין העדים לכתב, אבל בין עדים לקיום אפילו הרחיק שיטה אחת
פסול אפילו אם יטייט¹⁸⁰. מפני שרב יוחנן סבר ששטר שכתוב כולו בשיטה אחת
וגם העדים חתומים באותה שיטה כשר. והוא יכול לחתוך את העליון ויכתוב שטר

176 ר"ת פירש בנקודות או שורות שבחלק מעט ניכר שלא מחק. תוס'.

177 ומה שפוסלים בגיטין שטר הבא על המחק הוא כשעדיו על הנייר. תוס'.

178 מה לי אם חתמו עדים על קלף חלק או על הקלף שחור הואיל ואנו מכירים את חתימת ידיהם וגם העליון לא
נמחק אלא פעם אחת כמו מקום שהעדים חתמו בו. ובאשרתא אפ' שאין אנו מכירים את חתימת ידי עדים שלמעלה
שעל המחק נסמוך על אשרתא שאחריו ולכן יכול למחוק הטיוט ולזייף עדים. רשב"ם

179 שהרי הוא ועדיו לא כתובים על המחק שנאמר שבכה"ג אין מקיימין ובית דין אטייטא לא חתימי אלא על
עיקר השטר, ולכן השטר והאשרתא כשרים. רשב"ם

180 תוס' שואלים שמשמע שר"י בא לחלוק על רב והרי אינו פוסל אלא בלא טיוט. ואין לומר שרבי יוחנן פוסל
אפילו בטייטא שני שיטין בין עדים לאשרתא משום שימחקם ויכתוב שטר ועדים על המחק והאשרתא מקיימו,
מפני שסובר שמקיימין מן האשרתא שבו. שא"כ כל שטרות שיש בהן אשרתא פסולים שיכולין למחוק ולכתוב
הוא ועדיו על המחק, אלא ודאי הוא סובר שאין מקיימין בכה"ג מאשרתא אלא מן העדים. ויש לומר שר' יוחנן
סבר שאם מטייטו פסול משום שב"ד חותמים על הטיוטא. או שרב ור"י אינם חולקים רב מדבר בטייטא ורבי יוחנן
מדברי בלא טיוטא. או שלרב שיטה אחת בין עדים לאשרתא כשר שכל כה"ג אין מקיימין אותו מאשרתא אלא
מעדים שבו. תוס'.

ועדים פסולים באותה שיטה ואנו נסמוך על הקיום לקיימם. אבל אם השטר כולו בשיטה אחת והעדים בשיטה אחרת פסול¹⁸¹ ¹⁸².

שואלת הגמרא, אם כשהרחיק בין העדים לקיום השטר פסול שמא יגזוז את העליון ויכתב הוא ועדיו בשיטה אחת. גם כשהרחיק בין העדים לכתב נחשוש שמא יגזוז את העליון ויכתוב מה שירצה ויחתים עדים? מתרצת הגמרא, רבי יוחנן סבר ששטר הבא לפנינו בשיטה אחת, והעדים בשיטה אחרת תחתיה פסול¹⁸³.

סבר כל שטר כזה אין מקיימים מהעדים שואלת הגמרא, נחשוש שמא הוא זייף את שלמטה אלא מהעדים שלמעלה החלק שהיתה בין השטר לעדים וחתך את

השטר מלמעלה ושמא כתב באותה שיטה חלקה שהכשרנו בין השטר לעדים כל שרצה והחתים בה עדים, והוא שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת וכשר. ויאמר שהוסיף את העדים העדים מתחת לשיטה ההיא על הראשונים לפרסם את הדבר יותר? עונה הגמרא, שרבי יוחנן סבר שכאשר יוציא שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת ויש תחת אותה שיטה עדים אחרים לא יקיימו אותו מהעדים שלמטה אלא מן העדים שלמעלה, שחתומים עמו בשיטה אחת.

181 ונראה בעיני שטעמו של דבר שהוא ועדיו בשיטה אחת כשר דלא פלוג רבנן בין שטר גדול לשטר קטן שיהא קטן פסול יותר מן הגדול. אבל אם כולו בשיטה אחת ועדיו בשיטה אחרת פסול שאין אין למדין משיטה אחרונה. רשב"ם.

182 ועכשיו שא' שפוסלים שטרות שיכול לזייפם צריך ליוזר בשטרות וכתובות שיש להן גליון שהעדים לא יחתמו העדים זה אצל זה שיכול לבא לידי זיוף ולכתוב בגליון שבאורך העדים מה שירצה ויהיה שטר הבא הוא ועדיו בשיטה אחת וכשר ויחתוך כל השטר. אלא יחתמו זה תחת זה ואין לחשוש משום שיכתוב בגליון שטר לפני העד אני פלוני החתום חייב לפלוני מנה והוא שטר הבא הוא והלוה בכתב ידו בשיטה אחת. תוס'.

183 משום שאין למדין משיטה אחרונה כמה שא' לעיל. רשב"ם.

